

By, marsk og geest 6

Årsberetning 1993

Den antikvariske Samling i Ribe

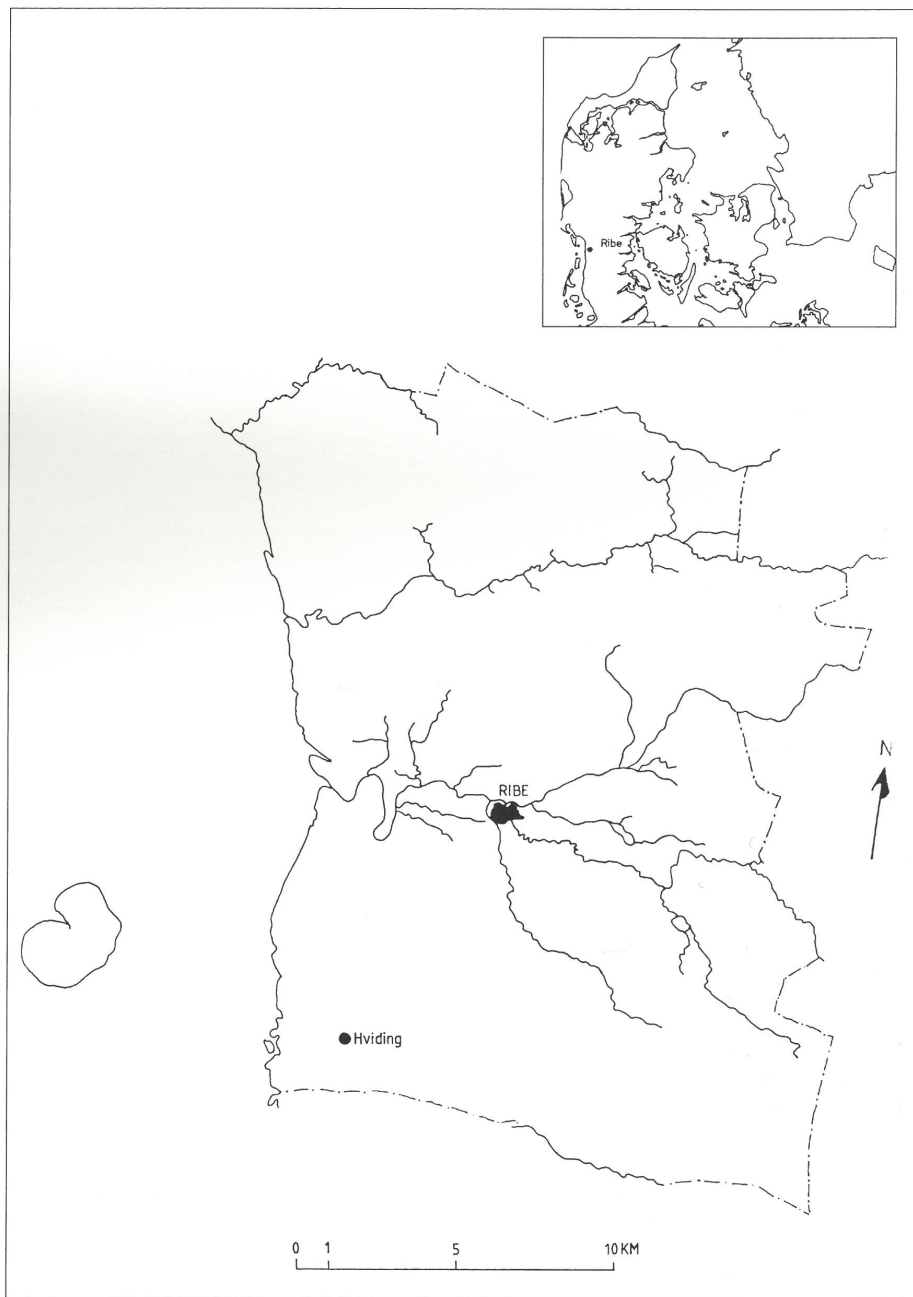
By, marsk og geest 6

"Odin fra Ribe" - 4,2 cm høj mandsmaske af støbt bly. Odins hoved med det flotte, svungne overskæg flankeres af de to ravne Hugin og Munin, som tilhvisker Odin vise råd om verdens gang. Sandsynligvis lavet i Ribe i 700-årene, men fundet for få år siden i en kasse med bøjede søm. Tegning: Lars Hammer.

Årsberetning 1993

Den antikvariske Samling i Ribe

Indhold

Ole Degn Et middelalderhus i Ribe Ejendommen Sønderportsgade 21-21A, dens ejere og beboere og baggrund i de sociale forhold 1545-1993.....	2
Per Kristian Madsen Bygningsarkæologisk undersøgelse af Sønderportsgade 21A i Ribe	24
Per Kristian Madsen Dendrokronologiske undersøgelser af Hvidding kirkes tagværk.....	42
English abstracts	66
Årets tal 1993	69
Publikationer	70

Føo Ruseu i Rung
 Dikuff somfru i band lde
 hant i pige wdi, bor — ij A
 Sibast Laurien — ij A
 Fens Gang son — ij A
 ij alle bender
 Niels Lammich — ij A
 ij alle bor
 Thomsen bostmand — ij A
 ij alle bor
 Henrik gram — iij A
 Fens abekker — ij A
 Jansen plamag o
 Niels skindon — ij A
 Anne frentkens — ij A
 Rind smother — ij A
 Mattis alberts — ij A
 Tyge plamag i Rung
 Jans wansindon — iij A
 Jorgens Rymers lens — ij A
 Jans wanson — iij A
 Anders wpsen i Rung
 thomsen hollum — iij A
 Ruseu thomsen — ij A
 Fens Ruseu og Jans brod — iij A
 ij alle bender
 Jans askmund — ij A
 Jans wpsen aff sandford — iij A
 Jans askmunds son lens — ij A
 ij alle wdi en bor

Fig. 1. Side af Skattelisten fra 1568 i Ribe bys skattebog i 1545-69, med Sønderportsgade 21-21 A's beboer Anders Jepsen i 9. linje fra neden, »i krig«. Ribe rådstuearkiv. D 22-23, skattebog 1545-69.

Et middelalderhus i Ribe

Ejendommen Sønderportsgade 21-21A, dens ejere og beboere og baggrund i de sociale forhold 1545-1993

Af Ole Degn

Ejere og beboere

1500-årene

Hvornår de ældste dele af ejendommen Sønderportsgade 21A blev bygget, vides ikke, for det var i middelalderen, længe før kilderne til Ribes historie rigtigt begynder. Kun de senere udvidelser kan følges, således som det vil fremgå senere. I skattelisterne ses som den første beboer *Anne Poulsdatter*. Om hende vides intet. Hun har som kvinde ikke kunnet tage del i byens administrative liv, og hun har intet spor efterladt sig - ud over, at hun hvert år fra 1545 og frem til 1556 står i skattelisten. Som den følgende beboer ses *Anders Jepsen*, der optræder i skattelisten frem til 1568 (fig. 1). Han var dette år skattemester, dvs. han forestod sammen med en anden skatteborger opkrævningen af årets skat i den af byens fire fjerdinge, hvor hans bolig lå: Skt. Hans fjerding. Ved hans navn i skattelisten står det foregående år "i krig". Bag den lakoniske bemærkning gemmer sig, at han ligesom snesevis af andre Ribe-borgere deltog i Den nordiske Syvårskrig, den krig, der i årene 1563-70 førtes mellem Frederik 2. og de svenske konger Erik 14. (konger 1560-68) og Johan 3. (1568-92). Han er dog vendt hjem igen, men i 1569 og 1570 er det hans enke *Else Kjeldsdatter* (-1614), der står i listen. Hun blev i 1571 gift med Peder Pedersen Spandet (1530-96).

I beboerrækken står derefter fra 1571 til 1578 *Christen Jessen* (1). Af tingbogen fremgår at han kun var lejer, idet huset ejedes af *Mads Jørgensen Koch* (-1607), Mellemdammen, slotsskriver på Riberhus i hvert fald i tre år i begyndelsen af 1570'erne, rådmand fra 1573 til ca. 1590, da han forlod Ribe for at

blive forpagter på Tornumgård i Lintrup sogn. I 1579 stod huset øde. Christen Jessen bor nu i nabohuset mod øst, hvor han også bor i 1581, nu med sønnen Peder Christensen, som igen året efter og frem til 1585 bor der alene og i 1586 som inderste, dvs. logerende, hos en ny beboer. Ved skøde af 24. marts 1580 solgte Mads Koch det øde hus til *Thomas Jørgensen* (1542-1606), med hvem han var besvogret (fig. 2). Thomas Jørgensen var tidligere slotsskriver på Vordingborg, 1582-84 slotsskriver på Riberhus, kongelig tolder 1584-89, rådmand fra 1588 til 1606 (2). Han var søn af den fremtrædende rentemester for Nørrejylland *Jørgen Pedersen Rentemester* og har efterladt sig en smukt skrevet kopibog med breve og andet vedrørende Ribe. Bogen, der er udarbejdet i 1601, gengiver teksterne efter små indledninger om de enkelte konger, således at vi får en hel lille Danmarks-historie (fig. 3).

Det første år i Thomas Jørgensens ejertid var først Morten Hatfilter, derefter ifølge skattelisten *Peder Hjortlund* beboer af huset (3). Men fra 1582 boede sidstnævnte i det tredje hus vest herfor, og fra samme år boede Thomas Jørgensen selv i ejendommen, der havde en noget mere beskeden beliggenhed end den, hans forældre og derefter moderen som enke i perioden 1545-1570'erne havde beboet på Nederdammens nordside, og som han selv havde solgt i december 1577.

Thomas Jørgensen blev gift så sent som 1587, med Marine Hansdatter, datter af Ribe-borgeren Hans Hansen Kedelsmed (4). Hun døde i 1602, Thomas Jørgensen i 1606, og de havde ingen børn.

til *Peder Nielsen Terpager* (1654-1738) (fig. 5), søn af Ribe-rådmanden Niels Pedersen Terpager og gift 1681 med *Maren Lauridsdatter Friis* (1657-1751), datter af Ribe-rådmanden Laurids Christensen Friis (16). Han var student fra Ribe Domscole 1674, i 1676 blev han konrektor ved skolen, 1684 blev han vicelektor og 1687 lektor ved Domkirken og sognepræst i Vester Vedsted. Peder Terpager blev kendt som Ribe-historiker, forfatter til en af de ældste byhistorier i Danmark, udgivet i 1736 i hans høje alderdom. Også han ejede et stort bibliotek. Det blev solgt på en auktion i Ribe i juni 1739, efter et trykt katalog, så det blev ikke indskrevet i den gejstlige auktionsprotokol (17). Bøgerne indbragte 567 rdl., hvilket tyder på, at biblioteket må have været væsentlig større end Hans Rosenbergs, der ved skifteregistreringen blot takseredes til 224 rdl.

Peder Terpager er den, der har boet længst i ejendommen, 42 år. Efter hans død boede enken nogle år i ejendommen, som hun i 1750 solgte til datteren, *Vibeke Terpager* (1685-), enke efter borgmester, kontrollør og postmester *Andreas Frausing* (-1749), med hvem hun var blevet gift i 1737 (18). Hun sad kun få år i huset. I 1753 boede hun i det daværende Vordingborg amt, formentlig hos broderen, provst *Lars Pedersen Terpager* i Mern, og sammen med denne solgte hun huset til *Margareta Engel*, også betegnet *madame Hygom*, enke efter *Anders Madsen*. Hun videresolgte 1756 til købmand *Wedsted Jochumsen Købke*, der havde taget borgerskab i 1752. Han handlede på Flensborg og Hamborg, og i begyndelsen af 1760'erne var han højt sat i skat, stod som den tredje højest takserede; men han klarede sig senere dårligt økonomisk (19). Efter krav fra en kreditor og udlæg ved dom 1767 gik ejendommen på auktion i december samme år og blev erhvervet af købmand *Søren Jepsen Lyhne* (ca. 1726-1801), gift med *Karen Jepsdatter Foersum* (ca. 1734-79). Han synes at have nedsat sig i 1768, efter at have stået i lære hos købmand, rådmand *Jens Rasmussen Rahr*. Han var højt sat i skat, stod i begyndelsen af 1770'erne som nr. 2, kun overgået af læremesteren. Han var vel-

Fig. 5. Lektor, magister Peder Terpager. Tegning af J.S. 1736 i Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

havende og ejede gården Lustrupholm et par kilometer syd for Ribe.

I 1780'erne overdrog *Søren Lyhne* ejendommen til sønnen *Jeppe Sørensen Lyhne* (ca. 1758-97), der 1787 tog borgerskab som købmand. Ved folketællingen samme år sad han som ugift i den store ejendom, med den 21-årige bror *Jens*, der var studiosus, den 17-årige søster *Magdalena* og en lærdreng og to tjenestepiger.

1800-årene

I 1798 blev ejendommen efter *Jeppe Lyhnes* død ved auktionsskøde fra dennes søn *Gabriel Lyhne* overtaget af skoleholder ved Skt. Katharinæ sogns danske skole *Niels Brasen* (ca. 1755-1815). Ved folketællingen 1801 sad han i gården med konen *Johanne Christiansdatter* (ca. 1761-) og en seksårig søn, en tjenestepige og en tjenestekarl og fire logerende, nemlig en 30-årig prokurator og tre piger i alderen 10-18 år, hvoraf den ældste gik i syskole (fig. 6). Ved lejebrev bortlejede han i 1806 for 10 år en lejlighed i ejendommen til fru kancellirådinde *Hansen*, imod en årlig leje på 60 rdl. Allerede fire år senere

Gadernes Navne, samt Gaardenes og Hølenes Nummer, saa og Familierens Aarsl.	Personenes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Verdens alder, eller hvor ofte de berettede er fødte, eller hvor ofte de berettede er døde.	Uafloget eller gift, og hvor ofte de have været i Uafloget eller Giftstand.	Personernes Tilstand, Ombede, Forretning, Gaardpart, Væringsskole, eller hvad de leve af.	Summa den faste eller løbende Gælder, som i den hede Bøger er tilfalden.		
112 Familien	Benjamin Mathen	frø hustru	38	højtt.	Rådmand	239		
	Maren Frøgheden	frø hustru	41	højtt.				
	Hans Gendes		6					
	Kathrine Marie	frø hustru	5					
	Maria		3					
	Mette Bartholome	frø hustru	39	uigt.				
	Gendes							
	Malene Tranberg	frø hustru	29	uigt.				
	Anne Jendrik	frø hustru	72	uigt.				
	113 Familien	Niels Brasen	frø hustru	47	2 ^{de} højtt.		Skt. Lyngskole	8.
	Johanne Christian	frø hustru	40	1 st højtt.				
	Søren	frø hustru	6					
Jugaborg Kathrine		22	uigt.					
Geer Sørensen		33	uigt.					
Christen Sparngsby	frø hustru	30	uigt.	Prokurator				
Jørgen Marie Møller		18	uigt.					
Ulricha Weelmann		12						
Jørgen Niels		10						
114 Familien	Hans Christensen	frø hustru	48	højtt.	Andet	8.		
Mette	frø hustru	47	højtt.					
Anne Marie		11						
Christen Mette		10						
Mette Marie		7						
Niels Christen		4						
Jens Christen		3						
Peder Christen		1						
					264			

Fig. 6. Side af folketælling fra Ribe 1801, med beboerne i Sønderportsgade 21-21 A, skoleholder Niels Brasen med familie, tjenestefolk og logerende. Ribe Rådstuearkiv, D 22-272. Folketællinger 1769-1860.

det ene, Poulina Ehlers, mod betaling af de andres anpart af disse andre fik et arveudlæggsskøde på den samlede ejendom, idet jordlodderne på Riber Holme forud var blevet udlagt til en af de øvrige.

Sønderportsgade 21 og 21A

Poulina Ehlers skilte sig allerede i 1919 af med ejendommen, der blev skødet til hotelejer, senere cigarhandler *P. Rasmussen*. I hans tid blev ejendommen underlagt begrænset fredning i henhold til bygningsfredningsloven af 12. marts 1918. I sidehuset var indrettet cigarbutik med diske, reoler og vinduesskabe. I 1938 solgtes ejendommen til læderhandler *Jens Christian Hansen*, der igen i 1938 solgte den, nu med to butikker, til vand- og gasmester *Henry Quebeck Madsen*, som måtte se ejendommen gå på tvangsauktion i juli 1942, hvor den erhvervedes af fru *Erna Husted Christensen* og bogholder *A. V. Jensen*. Snart efter skiftede ejendommen ejer igen et par gange, ved salg til slagter *Niels Skytte* i 1946, nu med en isforretning, "Grotte-Is", og til forhenværende gårdejer *Alfred Madsen* fra Øster Vedsted i 1948. Han boede ifølge Ribes skattebog og vejviser fra 1950 som detailhandler i gavlhuset, der også var beboet af mekaniker *Knud Ancher Andersen*, damefrisørerelev *Asta Kristine Mouridsen*, rentier *Peder Rasmussen* og konfekturhandler *Caja Rasmussen*, mens sidehuset var beboet af sygehusforvalter *Viktor Emanuel Præstmark* og elev *Inge Præstmark*. Ved Alfred Madsens død i 1951 blev ejendommen overtaget af enken, *Mette M. K. Madsen*, senere gift *Sørensen*. Siden er ejendommen igen blevet delt, den ene del, matr.nr. 214, endda endnu en gang, idet *Mette M. K. Sørensen* i 1980 solgte matr. nr. 214a, af areal 214 m², med sidehuset til gaden til *Dansk Metalarbejderforbund*, der står som ejer også 1993. Matr.nr. 214b udgik samme år af matriklen og blev inddraget under matr. nr. 203, det store areal syd for, der siden 1989 ejes af Ribe Amtskommune (jfr. fig 9).

Matr.nr. 215, af areal 294 m², med gavlhuset solgte *Mette M. K. Sørensen* i 1989 til *Thomas Pedersen*, der igen i marts 1993 solgte til *Birgit Vestergaard Kristensen*.

Ejendommens indretning og status

Bygningskomplekset

Ved betragtningen af ejendommen Sønderportsgade 21-21A's historie må man gøre sig bygningsanlæggets lidt komplicerede struktur klart, herunder også forholdet til naboejendommene. Ejendommen omfatter mod øst en firefags bygningsdel i bindingsværk i to etager, vest herfor en seksfags bygning i bindingsværk i to etager, tilsammen nr. 21, og hertil slutter sig mod vest nr. 21A, omfattende et gavlhus bestående af en grundmuret bygning i to etager mod gaden og ved denne bygnings sydende en ottefags bygning i bindingsværk i to etager (21).

Gavlhuset

I den grundmurede forreste del af gavlhuset indgår betydelige rester af et 6 m bredt og 8,6 m dybt senmiddelalderligt stenhus, der rummer en dybtliggende kælder. Omkring 1580 blev dette hus forlænget mod syd med en 17 fag lang, toetages bindingsværksbygning, således at bygningen i 1761 kunne betegnes som 25 fag lang. Mellem 1801 og 1810 er så de ni sydligste fag af dette hus blevet nedbrudt, idet gavlhuset sidstnævnte år angives som 16 fag langt, det samme som i dag.

Sidehuset

Kort før 1600 opførtes øst for gavlhuset ud mod gaden det seks fag lange bindingsværkshus som en østlig udvidelse til den middelalderlige ejendom. I bygningens underetage var der indkørselsport til gården. I 1770 blev denne bygning forlænget mod øst med fire fag, idet disse blev taget fra det da 10 fag lange nabohus mod øst, hvor de resterende seks fag i dag udgør nr. 19, matrikelnummer 213; dette hus var blevet opført ca. 1590 (22). Omkring 1810, måske samtidig med, at gavlhuset blev gjort kortere, blev det oprindelige seksfags-hus gjort bredere ved, at der på sydsiden mod gården blev opført en fem fag lang halvtagsbygning til køkken og spisekammer, siden forhøjet til to etager. Noget senere, i 1846, blev den store ejendom delt i to ved frasalgs af sidehuset, der fik matr.nr. 160b, det nuværende nr. 214, mens

gavlhuset fik nr. 160a, det nuværende nr. 215. Samtidig blev porten flyttet til den nuværende plads.

Bygningsbeskrivelser

Den ældste omtale, vi har af ejendommen, findes i et syn mellem Mads Kochs hus og naboejendommen mod vest, foretaget af otte mænd en februar dag i 1577 (23). Det konstateres her, at hus og bygning i gården i ejendommen mod vest er bygget før Mads Kochs hus. Skal man følge naboen, da har denne lukket henved halvparten mellem de to huse. Skal man følge Mads Koch, da må de selv forliges om det, eller der må føres retssag. Der synes altså at være sket en forandring ved Mads Kochs hus, som konstateres bygget efter nabohuset, hvilket må være noget aktuelt, da husets forreste del jo er middelalderligt. Da dendrokronologiske analyser af tømmer i den store tilbygning til Mads Kochs hus mod syd peger på årene 1579-80 (se s. 37), er opførelsen af denne tilbygning sikkert snarere foretaget i det år, hvor Mads Kochs hus i skatelisten anføres som øde, dvs. uden beboer - og det var 1579.

Derefter skal vi helt frem til 1682, før vi igen finder en omtale af huset, i dette års grundtakst, hvor der blot lakonisk tales om en grundmuret gård med indkørsel, gårdsrum og have fra gården og op til den del af Puggårds jord, som ejeren Hans Rosenberg efter domskolens rektors bevilling har ladet indhegne i sin have (fig. 8).

I skøderne ved salgene 1750, 1753 og 1756 anføres noget uklart en grundmuret bygning med fire fag bindingsværk, to loft høj med en port, og i gården et stort hus på højre hånd, to loft høj, samt et tværhus neden i gården til stald.

Ved skifteregistreringen 1797-98 beskrives ejendommen som bestående af 10 fag to-etages sidehus til gaden, 24 fag gavlhus i to etager, 12 fag lo og tømmerhus, seks fag stald og fem fag halvtag til køkken og spisekammer, samt gårdsrum, haveplads og pumpe i gården.

Da ejendommen i 1846 blev delt i to, kom den østligste, nr. 160b, til at omfatte det 10 fags to-etages sidehus til gaden, med de fem

fag et-etages halvtag, der var indbygget i gården mod syd ud for de seks vestligste fag, huset ud imod nabohaven, indrettet til stald og vognremise, huset i gårdens østside, indrettet til svinesti og lokum samt gårdsrummet og den halve del af haven. På grund af problemerne med at dele en tidligere sammenhængende ejendom, måtte der fastsættes en række særlige bestemmelser: i den tykke østmur i gavlhuset tilhørte skabene dettes ejer ligesom det tilstødende rum, der rummede den af køber anlagte trappe til overværelserne i gavlhuset, der benyttedes af ham. Ved servitut fik nr. 160a (senere 215) tagdryspret mod nr. 160b (senere 214), adgang til at lægge aske på møddingen og ret til vandfløb fra vask, og det bestemtes, at porten i sidehuset måtte benyttes af ejeren af gavlhuset og aldrig måtte aflægges; brønden med pumperedskab i gården måtte benyttes af sidehusets ejer mod halv vedligeholdelse; og på nr. 160b måtte ikke udføres bygningsarbejder, der kunne være til hinder for fri udkørsel eller hindre lysning og ud-sigt.

Sønderportsgades ejendomme

Sønderportsgade var at domme efter grundtaksten fra 1682 en mærkelig blanding af store og små ejendomme. Formodentlig havde det sammenhæng med en ældre bebyggelsesstruktur, hvor der til de store huse, der beboedes af ejerne, hørte en række mindre boder, som udlejedes eller måske var beboet af købmandstjenere, tyende m.m. Grundtaksten fra 1682 er den tidligste kilde, hvor vi på én gang kan iagttage alle ejendomme i byen. Vi ser her, at der da var 52 ejendomme i den gade, som da hed Søndergade, mens man i 1500-årene ser den mere løse betegnelse "den gade, som løber neder ad Sønderport". At ejendommene var vidt forskellige, fremgår alene af det forhold, at de mindste i 1682 var takseret til 16 og 19 rdl., de største til 306 og 433 rdl. - den sidstnævnte var Sønderportsgade 21-21A.

Af brandtaksationen fra 1761 fremgår, at der da i gaden var 42 takserede ejendomme, idet i mellemtiden en god halv snes ejendomme var blevet lagt sammen, mens et par

Ribebyes Takering		1723	
Anden Herding	Grundens bygning	Grundens omfang	Spønde og Legendes
Jørgen Gump Louisa og hendes børn af boru. Gump, med gaard og vand Gump Gump og Gump boel for by i boru.	20. B.	33. B. 27.	53. B. 24.
Magister Gump Rosensberg Gump af boru. Gump, som grundens indvold gaard for Nordergaden, beliggende med Justitsvold, gaard og vand og Gump liggende Gump, som for boru for boru og vand, og Gump og Gump, gaard og vand. Mag. Gump Rosensberg med Rectorens bevilning af sin Gump og Gump indvold Indvold Gump	150. B.	283. B. 27.	433. B. 24.
Jørgen Gump Louisa og hendes børn af boru for gaard, med Justitsvold for gaard og vand, og indvold Gump af boru med gaard og vand beliggende Taxa -	93. B. 27.	106. B. 47.	200. B.
Jørgen Gump Louisa og hendes børn af boru for gaard, med Justitsvold gaard og vand og indvold Gump	48. B.	60. B.	108. B.
Mag. Rosensberg Gump af boru for indvold for med indvold for vand for	10. B. 47.	14. B. 47.	25. B. 27.

Fig. 8. Side af grundtakst fra Ribe 1682 med ejendommen Sønderportsgade 21-21 A, ejet og beboet af magister Hans Rosenbergs. Protokol med grundtakster for Ribe stifts købstæder, Ribe stiftsamt og Riberhus amts arkiv, B 9-1117, s. 123 a.

var blevet delt. Af de 42 ejendomme var fem gavlhuse uden og otte gavlhuse med et sidehus til gaden og to med to sidehuse; disse sidehuse varierede fra to til ni fag; af ejendomme, der til gaden blot omfattede et sidehus, var der syv på op til fem fag, 18 på seks fag og derover; endelig omfattede én ejendom to sidehuse, en anden tre. Sidehusene dominerede altså, med 42 mod 15 gavlhuse.

Som gavlhuse er Sønderportsgade 21A karakteristisk for Ribe. Få danske byer har haft så mange gavlhuse som denne by. Ved takseringen til brandforsikringen i 1761 registreredes ikke færre end 125 gavlhuse, ved siden af 184 langhuse og 118 boder. Af strøget gennem byen var det dog gaderne Nederdamm, Mellemdamm, Overdamm og Stenbogade, der tegnede sig for størsteparten. I Sønderportsgade var mindre end en tredjedel af husene ud mod gaden gavlhuse.

Sønderportsgades placering

Sønderportsgades mere præcise placering i forhold til de øvrige gader i byen kan afdækkes gennem en analyse af takseringerne i grundtaksten fra 1682. Ud fra de gennemsnitlige ejendomsstaksationer (grund + bygning) for de enkelte gader kan man her tydeligt skelne mellem hovedgaderne med gennemsnitlige ejendomsvurderinger fra Nederdamm-Mellemdamm-Overdammens 178 rdl. til Gråbrødregades 71 rdl. og side- og baggaderne med vurderinger fra Bispegades 55 rdl. til Vægtgades og Horsfolds 22 rdl. Her placerer Sønderportsgade sig med en gennemsnitlig ejendomsvurdering på 91 rdl., altså i den nedre del blandt hovedgaderne. Som før nævnt lå Sønderportsgade 21-21A i 1682 på en førsteplads i gaden, idet der fra dens takseringsværdi, 433 rdl., var en pæn afstand til nr. 2, der var sat til 306 rdl.

Sønderportsgades status som helhed fremgår også ved en betragtning af beboernes erhverv, således som dette kan gøres på eksempelvis tidspunkterne 1570, 1640, 1682, 1761, 1870 og 1950 (24). Tallet af skatteborgere i gadens mange ejendomme er så stort, at opgørelser rimelig sikkert karakteriserer gaden. På de seks tidspunkter rummede den

henholdsvis 53, 58, 48, 46, 117 og 137 skatteborgere. Gennem tiden ser man en forskydning fra dominerende købmænd over håndværkere til embeds- og bestillingsmænd og ufaglærte. I 1570 udgjorde købmændene 36%, 1640 26, 1682 9 og 1870 og 1950 blot 6%. I 1570 var der ingen embeds- og bestillingsmænd i gaden, 1640, 1682 og 1761 2-4%, 1950 20%. Håndværkerne udgjorde på de seks tidspunkter henholdsvis 28, 42, 35, 48, 33 og 20%, med skomagerne dominerende i den ældste tid, men i øvrigt med repræsentation af henved et halvt hundrede forskellige håndværk gennem tiden. De ufaglærte var i den ældre tid uden betydning, men i 1870 udgjorde de 27% og i 1950 25% af gadens skatteborgere. Enlige kvinder og enker tegnede sig på visse tidspunkter for en betydelig andel, i 1682 og 1761 således henholdsvis 30 og 28%. Ændringerne er større end for byen som helhed (25).

Sønderportsgade 21-21A's status

Med mål på ca. 5,8 x 8,3 m og et bebygget areal på ca. 48 m², med to etager altså et boligareal på ca. 96 m², var det oprindelige middelalderhus ikke noget stort hus. Med udvidelsen med forlængelsen mod syd ca. 1580 blev der tale om et meget stort hus, ikke mindst efter datidens forhold. Den 17 fag lange toetages bygning havde mål på 6,1 x 22,4 m, og det samlede boligareal var nu på ca. 370 m². Da den nye beboer blev Thomas Jørgensen, søn af Jørgen Pedersen Rentemester, må man umiddelbart tænke på dens store hus på Nederdamm, med mål på ca. 8 x 22 m og et boligareal på ca. 350 m², og altså noget lignende.

Hertil kom så sidehuset mod gaden, med mål på ca. 7,5 x 6,1 m og et bebygget areal på ca. 46 m², med to etager altså et boligareal på ca. 92 m², engang i 1700-årene udvidet med halvtagsbygningen mod syd, oprindeligt i én, senere forhøjet til to etager, med mål på ca. 6 x 3,8 m eller henholdsvis 23 og 46 m². Og endelig de erhvervede 4 fag af nabohuset helt mod øst, med mål på 5 x 6,1 m og et boligareal på 60 m². Som helhed nåede ejendommen efterhånden op på et boligareal på i alt ca. 570 m².

Med nedrivningen af den sydlige halvdel af gavlhuset omkring 1800 mindskedes ejendommens boligareal vel til 430 m², men fortsat var der tale om en stor ejendom, hvilket også afspejles i dens taksationsværdi og salgspriser.

Størrelsen af ejendommen får man den bedste fornemmelse af ved at se den på baggrund af byens øvrige. I 1661 var således blot ni af byens særskilt takserede ejendomme takseret højere end Sønderportsgade 21-21A, der stod med en taksationsværdi af 450 rdl., mens de nævnte ni var sat til mellem 500 og 950 rdl. (26). I 1682 var ejendommen med en taksationsværdi på 433 rdl. blot overgået af fire, én på Mellemdammen (nr. 13), en ved Torvet (nr. 3-5, Porsborg), samt Puggård og Korsbrødregård (27). I 1867 var ejendommen ved takseringerne til brandforsikring med tal for de to dele på 4.000 rdl. (gavlhuset) og 3.480 rdl. (sidehuset) vel blot på en 34.-plads, men da var også flere af den ny tids større industrielle anlæg, administrationsbygninger m.m. kommet til (28).

Ejendommens størrelse fremstår også, når man ser den på baggrund af forholdene i tiden indtil vores århundrede, hvor halvdelen af byens huse formentlig har været boder med boligarealer på blot 20-40 m².

Ejendommens status fremgår da også ved en betragtning af de før skildrede ejere og beboere ned gennem tiden. Man ser her en udvikling, der nogenlunde svarer til gadens. Efter en række købmænd i slutningen af 1500-årene og første halvdel af 1600-årene - dog med en skrædder 1616-23 - fulgte vel et århundrede med gejstlige embedsmænd, så i anden halvdel af 1700-årene en række købmænd, dernæst en embedsmand, en vognmand og en møller, så igen en række embedsmænd, i anden halvdel af 1800-årene og begyndelsen af 1900-årene forskellige håndværkere og ved siden heraf nogle småhandlende.

Ligesom til andre huse og gårde i Ribe hørte der til Sønderportsgade 21-21A andele i byens enge. Disse blev ofte udnyttet af købmændene, der her hentede græsning eller hø til deres okser forud for eksport. Ejendommeligt nok nævnes sådanne enge for

denne ejendom første gang i 1750, mens mange andre allerede i 1500-årene havde enge. 1750-56 er der tale om et dobbelt holmskifte, 1768 om et dobbeltlang skifte på Riber Holme, nr. 48, og en andel i Riber Hede, nr. 14. I 1799 er hertil kommet en fenne på Sønderports Mærsk, nr. 5. 1812, 1827 og 1846 tales om udskiftningsjorder på Sønderports Mærsk, store lodder nr. 15 og små lodder nr. 5. Det er dem, der blev solgt fra huset i 1846. I 1913 nævnes imidlertid igen to jordlodder til huset, Riber Holme nr. 63 og 147, begge på ca. 1 skæppe hartkorn (29).

De engarealer, der har hørt til Sønderportsgade 21-21A kan i hvert fald i perioder meget vel have været udnyttet af beboerne til kreaturhold. En staldbygning i gården omtales ofte i skøder og brandtaksationer, og ved skifteregistreringen i 1687 fandtes seks køer og kalve, og ved tvangsauktionen i 1826 stod i stalden en ko, en kvie, en rødblisset hest og en gråskimlet hoppe.

Engang en stor grund

Svarende til gavlhuses og bygningskompleksets størrelse i øvrigt omfattede ejendommen på en mærkelig måde oprindelig en

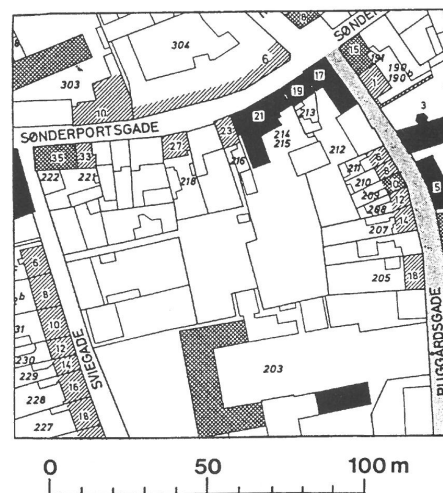

Fig. 9. Udsnit af matrikelkort fra Ribe med del af Sønderportsgade, herunder nr. 21. Efter H. H. Engqvist: Bevaeringsplan Ribe, 1969.

meget stor grund, hvilket kan være svært at forestille sig i dag, hvor ejendommene 21 og 21A har grundarealer på henholdsvis 214 og 294 m². Som det fremgår af grundtaksten 1682, var også ejendommens grund kostbar, sat til 150 rdl., mod gadens næstfølgende, sat til 100 og 93 rdl., mens gadens gennemsnit var 40 rdl. På matrikelkortet fra 1863 og senere, jfr. fig. 9, dominerer grunden da også i kvarteret. Den strækker sig i syd helt til katedralskolens grund, ligesom i Hans Rosenbergs tid, og af eksempelvis tingbogsindførsler fra 1600-årene fremgår, at grunden stødte op til grunde langt nede i Puggårdsgade (30).

De mange rum

Først temmelig sent, i 1687, hører vi om rummene i det store bygningskompleks. Det er endda i en skifteregistrering, der med en systematisk opdeling af genstandene efter materiale og art, kobber, grydekobber, messing osv., kun dårligt afspejler rumdelingen. Vi må her nøjes med at konstatere, at undervejs nævnes (fram)gulvet, dørnset, storstuen, faders kammer, Frands' kammer, underkammeret, kammeret i gården, sprinkelkammeret og køkkenet, dvs. at vi ser det karakteristiske Ribe-gavlhus, uden dog at kunne se, om nogle af de nævnte rum er i sidehuset til gaden.

Den anden foretagne skifteregistrering i ejendommen lader os følge rummene i året 1797-98. Vi ser her forstuen (? = framgulvet), kramboden (? = dørnset), storstuen, skriverkammeret, dagligstuen, krambodkarlens kammer, kammeret, pigens kammer, karlens kammer, kammeret, blå kammer, det nye kammer, gæstekammeret, køkkenet, spisekammeret, kælderen samt en række rum, der yderligere er karakteristiske for den store købmandsgård: gewürtzkammeret, pakhuset, det øverste loft, rugloftet, salthuset, kalkhuset, karhuset - med to kærner, baljer, kar osv. - halvtaget, udhusene.

Et vigtigt element i boligindretningen var opvarmningen. Her nævner skøder og brandtaksationer ofte omhyggeligt kaminer og ovne, hvis tal dog nu og da kan virke forvirrende. I 1750 nævnes fire jernkakkelov-

ne, nemlig to vindovne og to bilæggere; i 1753 tre, nemlig to vindovne og en bilægger; og i 1756 blot to, en vindovn og en bilægger; 1799 igen to kakkelovne (31). I brandtaksationerne 1801-27 nævnes i gavlhuset én kakkelovn, i sidehuset to, i 1837 er tallene henholdsvis fire og fem, i 1847 seks og fire, i 1857 seks og otte, i 1867 seks og fire. Tallene afspejler ændringer i udnyttelsen af rummene som bolig, uden at vi nærmere kan bestemme hvordan.

Sønderportsgade 21-21A i 1687

Kun i to tilfælde har der været lejlighed til at foretage skifteregistreringer efter personer, der er døde i ejendommen Sønderportsgade 21-21A. Adskillige er fraflyttet kortere eller længere tid, før de døde, andre har fået tilladelse til at sidde i uskiftet bo.

Den ældste skifteregistrering er efter magister Hans Rosenberg, der døde i 1687 (32). Med samlede aktiver på næsten 3.133 rdl. var hans bo efter den tids forhold ganske velhavende. Alligevel har der ikke været tale om noget overdådigt hjem, tværtimod. Næsten halvdelen af aktiverne var i uvisse tilgodehavender, og møblerne takseredes blot til godt 66 rdl., mindre end en tredjedel af det, bogsamlingen blev sat til. Bord- og køkkentøj og sengeklæder og bænkedynner med mere blev vel sat til henholdsvis 79 og 247 rdl., men en betydelig formue stod i beholdninger af tiendekorn, godt 200 rdl.

Boligens enkelhed fremstår tydeligt ved en nærmere betragtning af indboet: fem borde, fire bænke og en god halv snes stole, seks skabe, otte bogskabe, otte kister og tre skrin samt tre senge var de store møbler, hvortil kom et særligt, et clavicordium. Samler vi oplysningerne om de enkelte rum, kan vi nærmere betragte disse, først framgulvet med slagbænk, en stor låsebænk og en egestol, så dørnset med skab, en lysebænk, et bord med skuffe under, et mælkeskab og et spejl, derefter storstuen med et stort dobbelt bord, en blommet halvkiste, en stor kiste med sorte flammede piller, en stor beslagen kiste, en smal beslagen kiste og en større beslagen kiste, et skrin med sorte flammede piller, et malet skrin, et spejl, et sengested

og et skab bag døren og endelig *fadens kammer*, med et lidet skab, en bænkekiste, et egebord, en flamsk stol, et langt og syv små bogskabe, en bogstol med skab i og en gammel kiste.

Sønderportsgade 21-21A i 1798

Skiftet efter købmand Jeppe Lyhne, der døde i 1797, er overordentlig omfattende (33). Der blev registreret i en uges tid, og endda er der ikke foretaget sammentællinger af de tusindvis af poster, eller blot foretaget udregninger af de mange beløb, hvor der er angivet alen- eller styktal og en pris pr. enhed. Det fandtes formentlig dengang ikke overkommeligt at udføre, og det er heller ikke sket hér, yderligere af den grund, at meget synes at have været pakket ned i skabe, dragkister, kommoder og beslagne skrin, hvorfor det kan være svært at skelne mellem boligens genstande og en del af varelagerets. Dette sidste omfattede klæde, skind, lærred, (silke)bånd, tørklæder, kniplinger, spænder, knapper, kamme, strømper, papir, røg- og snustobaksdåser, tedåser, krydderier, sukker, mel, vin, værktøj osv.

Om boligindretningen og boligens udstyr skal derfor her blot bemærkes, at man ser det samme skift fra 1600-årene til 1700-årene som f. eks. i Porsborg, fra 1600-årenes store mængder af kobber- og messinggenstande, krus, bænke og bænkehynder, udskårne og bemalede kister til 1700-årenes glas, porcelænsgenstande, tepotter og kaffekander, temaskine, stole, dragkister, chatoller og kommoder, spejle, gardiner, ure og barometre.

Ser vi på de vigtigste af de enkelte rum finder vi i *forstuen* et skab og en balancevægt med træskåle og seks lodder, i *kramboden*, som vel var *dørnset*, meget store mængder klæde, bånd, kniplinger osv., i *storstuen* en kommode, to store indlagte skabe, et tebord med fliser, en lænestol og tolv andre stole, et spejl med glasramme, i *skriverkammeret* et egebord med skuffe, endnu et bord, en skrivepult, en dragkiste med messingbeslag, en lille dragkiste, en lille reol, 21 små og store skilderier med glas, et barometer. Hertil kommer, i modsætning til tidligere i skiftet

fra 1687, en *dagligstue*, med et egechatol med skab, et blåmalet hjørneskab, et skab i væggen, et egeslagbord, en læderlænestol og seks andre stole, en alkove, et stort spejl med brun ramme, tolv skilderier med glas, et stueur med hus og ottedagesværk, et barometer, en toetages vindovn med kobbertude og kobberdøre.

Sønderportsgade 21-21A gennem tiden

Huse har deres skæbne, bestemt af størrelse, kvalitet, indretning, beliggenhed. Set over århundreder kan deres status langsomt ændres, efter beboernes erhverv og sammenhængende hermed deres status og økonomiske stilling. Der bliver tale om epoker i husets liv. Her synes Sønderportsgade 21-21A's liv at have været temmelig afvekslende (34).

Tabel 1 Sønderportsgade 21-21A i brandtaksationer 1761-1867: antal etager (a), fag (b) og vurdering rdl. (c)

	1. Gavlhus til gaden			2. Sidehus til gaden			3. Halvtag/ stald i gården			4. Tværhus/ hus i gården			I alt
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	
1761	2	25		2	6		1	4		1	12		1.380
1771	2	25	840	2	10	360	1	4	60	1	12	240	1.500
1781	2	25	840	2	10	360	1	6	120	1	12	240	1.560
1791	2	25	840	2	10	360	1	6	120	1	12	240	1.560
1801	2	25	750	2	10	400	1	6	120	1	12	240	1.510
1810		16	1.120	2	10	900	1	6	240				2.280 a)
1817	2	16	1.410	2	10	1.040	1	6	240				2.690
1827	2	16	1.460	2	10	1.100	1	6	270				2.830
1837	2	16	1.600	2	10	1.200	1	6	260				3.080 b)
1847	2	16	1.600	2	10	1.200	1	6	240				3.140 c)
1857	2	15	3.820	2	10	2.630	1	6	450				7.160
1867	2	15	3.820	2	10	2.960	1	6	460				7.480

Anm.: Bygning 1 har 1781-1801 grundmuret gavll, 1801-27 anføres resten som egebindingsværk, 1827-37 nederste etage grundmur i vestre side af de nordligste 6 fag, er 1810 tildels indrettet til værelser, 1 kakkellovn, har 1817 krambod, 3 værelser, gang og køkken, 1827 kontorværelser, gang og paklofter, 1 kakkellovn, 1837 indrettet til kontor og dertil hørende lejlighed og gæsteværelser, 4 kakkellovne, 1847 beboelse med køkken, 6 jernkakkellovne, 1837 og 1847 kælder under de 4 nordligste fag. 1857 og 1867 de 7 nordligste fag kælder og 2 kakkellovne, de 8 sydligste uden kælder, 4 kakkellovne. *Bygning 2* har 1761 port og indkørsel, er 1801-27 opført af egebindingsværk, indrettet til værelser med stue og kamre samt køkken og to kakkellovne, 1810 5 fag halvtag indlemmet i bygningen mod syd, 1817-67 halvtag i én etage i grundmur for de 6 vestre fag mod syd i gården, 6 værelser, 2 (1837: 5, 1847: 4, 1857: 8, 1867: 4) kakkellovne og køkken. 1837-47 2 fag port (1847 i de to østligste fag). 1847 butik i alle 10 fag, 1857-67 butik. *Bygning 3* er 1761 betegnet halvtag, 1771-1837 stald i gården, 1847 baghus indrettet til stald, vognremise og brændselshus, 1857 indrettet til værelse, rullestue og brændehus, 1801-57 egebindingsværk, 1857 vestre gavll grundmur. *Bygning 4* er 1761 og 1801 betegnet tværhus, 1801 i egebindingsværk, indrettet til tømmerhus.

a) Hertil 1 fag halvtag ved østenden af bygning 1, til haveredskaber, sat til 20 rdl. b) Lokum og svinesti 10 rdl., 1847-67 halvtagsbygning 2 fag grundmur, lokum på de tre tidspunkter, henholdsvis 20, 80 og 60 rdl. c) Også halvtagsbygning ved bygning 1 mod vest til brændehus og lokum, denne 1857 og 1867 5 fag grundmur, henholdsvis 80, 180 og 180 rdl.

Kilde: Brandtaksationer, se tabel 2.

Tabel 2 Salgs- og vurderingspriser for Sønderportsgade 21-21A 1657-1993
Beløb indtil 1870 i rdl., derefter i kr.

1580	uang.	Skøde i tingbog (B 85A-12, 1580 24/3, s. 26a)
1657	1.000	Hustakst 1657 25/3 (D 22-298)
1661	450	Hustakst 1661 8/8 (D 22-298)
1682	G 150	Grundtakst (B 9-1117, s. 123a, med ansættelse B 283 af grund (G) og bygninger (B))
1687	600	Skifte (C 36A-6, 1687-89)
1750	uang.	Skøde- og pantebog (B 85A-SP 3, s. 47a-b, også Justitsprotokol D 22-11, 1750 3/7, s. 147b-148b)
1753	500	Skøde- og pantebog (B 85A-SP 3, 1753 1/8, s. 294a-b)
1756	470	Skøde- og pantebog (B 85A-SP 3, 1756 29/4, læst 1758 12/12, s. 291 a-b)
1761	1.380	Brandtaksation (D 22-143, ejendom nr. 181)
1768	1.030	Skøde- og pantebog (B 85A-SP 3, 1768 19/7, s. 588b-589a), auktionsskøde
1771	1.500	Brandtaksation (D 22-144, ejendom nr. 143)
1781	1.560	Brandtaksation (D 22-145, ejendom nr. 140)
1791	1.560	Brandtaksation (D 22-146, ejendom nr. 144)
1798	uang.	Auktionsskøde fra auktionsretten 1798 23/12 (omtalt i B 85A-SP 6, s. 499b)
1799	3.018	Pantebrev i Skøde- og pantebog (B 85A-SP 5, 1799 8/1, s. 268b-269a), beløbet efter taksationsforretning
1801	1.510	Brandtaksation (D 22-147, ejendom nr. 144)
1810	2.160	Brandtaksation (D 22-149, ejendom nr. 144)
1812	3.000	Skøde- og pantebog (B 85A-SP 6, 1810 20/10, s. 420a-b (købekontrakt), 1812 7/7, s. 499b (skøde))
1817	2.690	Brandtaksation (D 22-150, ejendom nr. 144)
1827	1.624	Skøde- og pantebog (B 85E-SP 3, 1827 23-26/6, s. 112b-113a)
1827	2.830	Brandtaksation (D 22-151, ejendom nr. 144)
1837	3.080	Brandtaksation (D 22-152, ejendom nr. 144)
1846	2.500	Skøde- og pantebog (B 86-SP 2, 1846 19/3, s. 39b-40a)
1846	1.300	160a Skøde- og pantebog (B 86-SP 2, købekontrakt 1846 7/10, s. 339b-41a, 1851 10/6 (skøde), 338b-39b)
1847	1.160	udskiftningsjorderne Skøde- og pantebog (B 86-SP 2, 1847 21/2)
1847	1.460	160a Brandtaksation (D 22-152, ejendom nr. uang.)
1847	1.680	160b Brandtaksation (D 22-153, ejendom nr. uang.)
1851	1.300	160a Skøde- og pantebog (B 86-SP 2, 1851 10/6, s. 338b-39b)
1857	3.160	160a Brandtaksation (D 22-154, ejendom nr. 160a)
1857	4.000	160b Brandtaksation (D 22-154, ejendom nr. 160b)
1867	3.480	160a Brandtaksation (Ribe Kommune, s. 19a-b, ejendom nr. 160a)
1867	4.000	160b Brandtaksation (Ribe Kommune, s. 19b, ejendom nr. 160b)
1874	2.000	160b Skøde- og pantebog (B 86-SP 7, 1874 3/11, s. 215a-216a)
1878	5.500	160a Skøde- og pantebog (B 86-SP 8, 1878 25/6, s. 268a-270b)
1904	4.000	160b (215) Skøde- og pantebog (B 86-SP 14, 1904 8/3, s. 395a-b)
1913	8.000	214 ejendomsskyld
1913	5.500	215 ejendomsskyld Skøde- og pantebog (B 86-SP 16, 1913 10/6, s. 561a-563a), arveudlægsskøde
1919	26.000	Skøde- og pantebog (B 86-SP 19, 1919 13/5, s. 326-28)

1927	12.000	214 (6. alm. vurdering)
	10.000	215 (6. alm. vurdering)
1928	19.300	Skøde (1928 18/6)
1936	18.500	E matr.nr. 214 (8. alm. vurdering)
	3.800	G matr.nr. 214 (do.)
	13.500	E matr.nr. 215 (do.)
	1.800	G matr.nr. 215 (do.)
1938	40.000	Skøde (1938 25/6)
1942	31.000	Fogedudlægsskøde (1942 6/7)
1945	25.000	E (9. alm. vurdering)
1946	50.000	Skøde (1946 31/1)
1948	57.000	Skøde (1948 2/2)
1951	50.000	Skifteretsattest ifølge realregister, læst 1951 9/4
1989	550.000	E 215
	119.400	G 215
1993	375.000	E 214a
	27.800	G 214a
1993	1.000.000	E 215
	155.200	G 215

Tabel 3 Hovedtal i rdl. i skifteregistreringen efter magister Hans Rosenberg i Sønderportsgade 21-21A 1687

Løsøre	879	Uvisse tilgodehavender	1.372
Rede penge	11	Aktiver i alt	3.118
Huse og ejendomme	756	Passiver	472
Visse tilgodehavender	100	Overskud	2.646

Anm.: Løsøret er specificeret i tabel 4.

Tabel 4 Løsøret i rdl. i skifteregistreringen efter magister Hans Rosenberg i Sønderportsgade 21-21A 1687

<i>Møbler</i>		<i>Sengeklæder, bænkedynner m.m.</i>	
Borde	6	Sengeklæder, tæpper, omhæng	83
Bænke	2	Pudevår	10
Stole	3	Bænkedynner og hynder	28
Skabe	12	Duge	28
Kister	16	Håndklæder, servietter	18
Skrin og dåser	5	Klæder og linnedklæder	80
Senge	13	<i>Bøger</i>	229
Spejle	1	<i>Heste, køer, vogne, hø m.m.</i>	
Skilderier m.m.	7	Køer, kalve	6
Øvrige møbler	2	Hø	6
<i>Bord- og køkkentøj m.m.</i>		Korn	212
Kobbergenstande	12	Vogne, sadler, redskaber	10
Messinggenstande	54	<i>Øvrigt</i>	25
Jerngryder, jernfang	11	I alt	879

Noter

1. Else Kjeldsdatter og Peder Pedersen Spandet, se Ole Degn: Livet i Ribe 1560-1700 - i samtidiges optegnelser, 1971, s. 102. Beviset for, at Mads Kochs hus var det nuværende matr. nr. 214-15 ligger i sammenstillingen af en række tingbogs-indførsler: 1591 29/7 (s. 95b) og 1591 10/7 [Lørdagen ante Margrethe virginis] (s. 83b) placerer 213 og 212 i forhold til hinanden, og det vides (Kinch, 2, s. 160), at den ejendom, der her identificeres som nr. 212, lå på det vestlige hjørne af Sønderportsgade og Puggårdsgade; 1582 3/3 (s. 26a-b) placerer 212, 213 og 214 i forhold til hinanden; 1580 24/3 (s. 26a) placerer 213, 214-215 og 216 og 1577 11/2 [mandag ante Esto mihi] (s. 36) placerer 214-215 og 216 i forhold til hinanden. Placeringen fremgår også af tingbogen 1623 16/8 og 1626 18/3, idet 212, 213 og 214-15 (der ejedes af Thomas Jørgensens arving) begge steder placeres i forhold til hinanden.
2. Ole Degn, 1971, s. 57-58. Samme: Rig og fattig i Ribe. Økonomiske og sociale forhold i Ribe-samfundet 1560-1660, 1981, 2, s. 187-88, 200.
3. B 85A-101 Ribe byfoged, bilag til tingbogen 1581, nr. 19.
4. Peder Hegelunds almanakker 1/12 1588 og 9/2 1589, Bue Kaaes udg., 1976, 1, s. 198 og 199, med noter, sammesteds, 2, s. 124-125.
5. Peder Hegelunds almanakker (se note 4), 1, s. 102. J. Kinch: Ribe bys historie og beskrivelse, 2, 1884, s. 14.
6. Danmarks Adels Årbog, 1904, s. 327-28. Svend Larsen: Studier i det fynske rådsaristokrati i det 17de århundrede, 1965, 2, s. 77, 81.
7. Ribe bys tingbog, 1623 16/8 og 1626 18/3.
8. Ribe bys tingbog, 1623 16/8, 1626 18/3. Damskifteregister, ca. 1655, D 22-262 Ribe rådstuearkiv, Vester damskrifter nr. 2, Søndergade: Morten Madsen, Iver Tarum, Ebbe Jessen, Christen Nielsen Juul. Hustakster 1657 25/3 og 1661 8/8, D 22-298 Ribe rådstuearkiv.
9. Ole Degn: Ejere og beboere i Nederdammen 31 i Ribe og ejendommens baggrund i de sociale forhold 1545-1987. (Mark og Montre. Fra sydvestjyske Museer 1986-87, 1987, s. 157).
10. Ribe bys tingbog 1618 12/5 og 1626 18/3. Ejendommeligt nok står Dynes Lassen allerede på pladsen i Sønderportsgade i skattelisten 1624 18/9, mens hans forgænger, Laurids Hansen, nævnes som beboeren i huset endnu i tingbogen 1626 18/3 i en sag om pantsættelse af nabohuset mod øst.
11. Ole Degn: 1981 (se note 2), 2, s. 47, 63, 71, 73, 120, 271.
12. Arveafkald efter Dynes Lassens kones død 1656 18/8, i skiftebreve (B 85A-132, nr. 4b).
13. Vello Helk: Dansk-norske studierejser fra reformationen til enevælden 1536-1660, 1987, s. 234. S.V. Wiberg: Personalhistoriske, statistiske og genealogiske bidrag til en almindelig dansk præstehistorie, 3, 1873, s. 482.
14. Det vides, at Peder Terpager købte ejendommen af Hans Rosenbergs arvinger i 1696, men Hans Rosenbergs køb af huset er her forgæves eftersøgt i Ribe bys tingbog fra årene 1665, da han blev lektor og formentlig forlod rektorboligen i Puggård, 1666 og 1667.
15. Vello Helk, 1987 (se note 13), s. 361. Bjørn Kornerup: Ribe Katedralskoles historie, 1-2, 1947-52, 2, s. 15-16, 33-36, 116-19. Kinch, 2, 1884 (se note 5), s. 465.
16. Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., 14, 1983, s. 406-07. Bjørn Kornerup: 1947-52. Ole Degn, 1971 (se note 1), s. 95-96. V. Bloch og Otto Smith: Ribe borgere 1660-ca. 1860. (Fra Ribe Amt 1928-31), s. 344-45.
17. Bibliotheca Danica, 4, 1902, sp. 588. C 36A-10 Ribe stifts og købstads provsti, auktionsprotokol 1682-1773, 1739 15/6.
18. V. Bloch og Otto Smith, 1928-31 (se note 16), s. 93-94.
19. B 85A-126, Ribe byfoged, skifteprotokol, s. 89b, 1775 20/5, skifte i forbindelse med konen, Anne Elisabeth Kroghs død.
20. B 85E-149 Ribe byfoged. Dokumenter til auktionsprotokol vedr. auktioner over fast ejendom og løsøre 1826-27, auktionskonditioner 8. august 1826 m.m.

Ejendommen Porsborg i Ribe, dens ejere og beboere og baggrund i de sociale forhold 1590-1990. (By, Marsk og Geest, 3. Årsberetning 1990. Den antikvariske Samling i Ribe, 1991, s. 3-25.

Ole Degn, arkivar, dr. phil.,
Mellemhøjen 11
8800 Viborg